

Politiek realisme noopte tot hard bezuinigen

Nederland kan veel meer doen om afhankelijkheid van instabiele eurozone en financiële sector te verminderen

Arnoud Boot

Economen lijken soms wereldvreemd. Deze week leken we wel in het verleden te leven. Had het kabinet-Rutte wel of niet moeten bezuinigen? En hebben de bezuinigingspakketten van Kunduz-akkoord tot latere 'bijstellingen', geen grote schade toegebracht aan de economie? Er is immers een, helaas negatieve, afwijking ten opzichte van het groeipad van de afgelopen 15 jaar, terwijl we ook de welvaartsstijgingen van voor de crisis niet hebben kunnen volhouden.

De man of vrouw in de straat zal zeggen: we leven niet in het verleden, wat is de toekomst? Hij of zij zal zich afvragen hoe we het voorzichtige economisch herstel kunnen versterken en vooral hoe we er voor zorgen dat iedereen hier een graantje van kan meepikken. De onvrede is groot, economen moeten bijdragen aan goede keuzes voor de toekomst.

Gelukkig zitten we economisch gezien in iets rustiger vaarwater. Geen vijf-minuten-voor-twaalf-crisisoverleg meer over de eurozone en (vooral nog) geen 'aanvallen' van de financiële markten meer op lidstaten. We hebben even rust om na te denken en lessen te trekken.

Een eerste les: een grote financiële-economische crisis in de eurozone is een dermate groot politiek mijnenveld dat een economische analyse zonder de politieke realiteit in ogenschouw te nemen nuttelozer is dan ooit. Achttien eurolidstaten waren gezamenlijk in een crisis geraakt, maar het onderlinge wantrouwen was dermate groot dat ze niet tot een gezamenlijk beleid konden komen.

En wat doe je bij wantrouwen? Elkaar de maat nemen en met ruwe regels (de 3%-tekortnorm bijvoorbeeld) proberen

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD

We hebben Nederland veel te veel overgeleverd aan onzekerheden in financieel systeem en eurozone

elkaar in de hand te houden. Optimaal is dit zeker niet, maar als het vertrouwen ontbreekt, probeer je elkaar zo weinig mogelijk bewegingsruimte te geven. Vertrouwen zou toch maar misbruikt worden... Dat was de politieke realiteit.

In die omstandigheden (samen met de paniek van een op het oog onbeheersbare situatie) waren de Brusselse begrotingsnormen heilig voor het Nederlandse kabinet. Dat gold voor andere landen, en dus ook voor ons. Ongetwijfeld leidde dat niet tot een ideaal economisch be-

leid, maar gezien het gebrek aan vertrouwen in Europa was het wel te begrijpen.

De discussie over het financiële overheidsbeleid in dergelijke complexe politieke omstandigheden kan dus niet worden teruggebracht tot simpele lesjes uit economieboeken. Terugkijken zonder deze realiteit in ogenschouw te nemen is daarom zinloos.

Erger nog, het belemmert het uitzicht op de tweede belangrijke les. Als je weet dat we in de eurozone niet tot gezamenlijk beleid kunnen komen als er een cri-

sis ontstaat, moet je nog harder zorgen dat je niet in een crisis terechtkomt. Dit klinkt zo voor de hand liggend, dat het als totaal naïef kan worden gezien.

Daarom is het ook zo belangrijk om daadwerkelijk door te pakken bij het versterken van de financiële sector, die als olie op het vuur elk probleem in de eurozone versterkt. Waarom zijn we juist hier zo halfslachtig? Het eigen vermogen van banken moet echt omhoog, en niet louter kunstmatig als uitkomst van een model. Primair kijken naar door wiskundige modellen verbasterde eigen vermogensniveaus is onverstandig, het gaat om het daadwerkelijke eigen vermogen. Risicodragend vermogen is wat we nodig hebben, en niet al die schulden.

Maar we kunnen veel meer doen. Het mooie is dat Nederland heel veel zelf kan ondernemen zonder dat we overgeleverd zijn aan moeizame onderhandelingen met Europa. De WRR komt over drie weken met een rapport waarin de vraag centraal staat hoe we de Nederlandse samenleving veel sterker kunnen maken en veel minder kwetsbaar voor het gerommel in de eurozone en de onzekerheden rond de financiële sector.

We moeten investeren in de kracht van mensen (zelfredzaamheid) en ze beter beschermen tegen uitwassen. Op alle sociaaleconomische gebieden, van huizenmarkt en pensioenproblematiek tot fiscaal beleid, is een wereld te winnen.

We hebben Nederland veel te veel overgeleverd aan onzekerheden in het financieel systeem en aan onzekerheden in de eurozone. Investeren in de kracht van Nederland, soms ook letterlijk (er is weer enige budgettaire ruimte), is de opdracht waar we nu voor staan.

Arnoud Boot is hoogleraar corporate finance en financiële markten aan de Universiteit van Amsterdam.